

[Intervju: Iveta Radičová]

SPREMNI STE ZA EU

ali korist od reformi osjetit ćete tek za 10 godina

*Slovačka premijerka, uoči posjeta Zagrebu, govori o šansama Hrvatske
da potkraj lipnja završi pregovore s Europskom Unijom*

Slovački ulazak u Europsku Uniju nije bio ni lak ni jednostavan. U velikom proširenju 2004. Slovačka se, takav je bio opći dojam, uspjela u posljednjem trenutku ugurati u EU vlak. Neizvjesno je bilo do kraja.

Reforme su skalpelski rezale sve ono što dugo, pod vlašću Vladimira Mečiara, nije bilo u skladu s europskim mjerilima.

To je, u konačnici, Slovačku jako promijenilo, već i u prvom, vizualnom dojmu. U manje od deset godina tu se napravilo puno; Bratislava je pokazala svoje prijazno lice ugodnog malog, ali povijesno i kulturno bogatog srednjoeuropskog grada, Slovačka se otvorila stranom kapitalu i ulaganjima, tako što je postala svjetski proizvođač automobila i domaćin svim važnim automobilskim tvrtkama koje sklapaju dijelove i grade tvornice diljem zemlje, priznala europska pravila ponašanja i nametnula se kao država od koje se nije puno očekivalo, a onda je sve uspjela iznenaditi. Tako je ušla i u eurozonu, mada je zasad njezina najsiromašnija članica.

Uza sve to, Slovačka je uvijek imala zaista velikih simpatija za Hrvatsku. Nudila je savjete oko pregovora. Nudi pomoć i sada za kampanju koja bi trebala pomoći da EU referendum u Hrvatskoj završi kao uspješna priča.

No, nije u svemu Slovačka tako blagonaklona. Prije nekoliko mjeseci slovačka premijerka iznenadila je većinu svojih EU kolega kad se razgovaralo o tome koliko i kako treba pomoći posrnuloj Grčkoj. Slovačka nije bila spremna razbacivati novac u solidarne fondove a da se istovremeno ne potegne pitanje odgovornosti banaka. Tu je odluku podržao Parlament, a branila ju je premijerka Iveta Radičová (55).

Sjedimo u tzv. žutoj dvorani slovačke Vlade u društvu "slavenske Angele Merkel". "Pročitala sam i da me zovu Tigrica s Tatri", kaže.

Uskoro će Vlada koju vodi Iveta Radičová obilježiti prvu godišnjicu. Prva žena na čelu slovačke Vlade, članica slovačkih kršćanskih demokrata, sociologinja po struci i dosad jedina žena koja je uspjela ući u drugi krug predsjedničkih izbora (izgubila je, prije dvije godine, od predsjednika Slovačke hrvatskih korijena Ivana Gašparovića) vodi Vladu sastavljenu od četveročlane koalicije u teškim vremenima financijske krize.

■ **Kad je Slovačka ulazila u EU, nije bila među favoritima proširenja. No, napravila je, tijekom idućih godina, jako puno i došla do članstva u eurozoni, pozicionirala se kao zemlja otvorena za ulaganja, politički stabilna... Što je bilo presudno za uspjeh?**

- Zaista duboke reforme i odgovorna politika bili su ključni. A u tome je odgovorno vođenje politike bio najteži zadatak. Obično takav stav nije vezan uz političku popularnost, štoviše, često joj je suprotstavljen. Pokrenuli smo velike reforme i evo, deset godina poslije, građani su tek sada počeli osjećati neke naznake koristi od takvih poteza. Zbog reformi koje smo proveli u bankarskom i financijskom sustavu, Slovačka nije osjetila krizu onako kako

ODGOVORNOST

Građani su odgovorni kad glasaju na izborima, a financijske su odluke isključivo odgovornost političara

Nas dvije imamo gotovo istu situaciju kod kuće: otpor reformama i agresivnu oporbu

su je osjetile druge države i izbjegli smo neke opasnosti. Ali, činjenica je da većina tih promjena na kojima smo inzistirali imaju svoje konkretne posljedice tek godinama kasnije. To je političarima najteži dio priče. Politika i političari imaju svoj mandat i svoj vremenski raspon koji im je važan, a to su četiri godine. A reforme znače da će se rezultati vidjeti tek u trećem, možda četvrtom mandatu. U Slovačkoj smo puno radili na ekonomskim

Izlazimo iz krize, čak i plaće rastu

Na sve načine potičem poslovnu klimu i borim se s oporbom

■ **Na koji je način vaša zemlja osjetila krizu? Je li došlo do porasta nezaposlenosti? Kako su to podnijela postrojenja automobilske industrije kojih je u Slovačkoj puno?**

- Nije bilo lako. Iako smo imali porast nezaposlenosti, sada smo u fazi da se situacija mijenja nabolje pa bilježimo porast zaposlenosti (nezaposlenost je u 2010. godine bila 13 posto - op.a) jer smo unijeli neke promjene u sustav poticanja zapošljavanja, transparentnost sustava, poticanje poduzetništva, jaku antikorupcijsku borbu. Sve je to sada urodilo plodom.

Evo, imamo i rast plaća. Nije velik, ali je porast. Autoindustrija se oporavlja i imamo konkretne pokazatelje toga jer upravo ću otvoriti novi pogon Peugeot. Zaposlit će se tisuću ljudi na novim radnim mjestima. To nas ohrabruje jer novih tisuću mjesta znači još zapošljavanja u popratnim sektorima. Trenutno nemamo nekih velikih investicija u Slovačkoj, ali situacija se ipak mijenja nabolje. Nastojimo na sve moguće načine poticati poslovnu klimu, ali rasprave o tome su ponekad zaista strašne, grozne. Opozicija je ovdje zaista nekooperativna i agresivna.

i poreznim reformama i stvaranju klime za razvoj poduzetništva. Bilo nam je jako važno postići transparentnost u poslovanju kako bismo privukli strane investicije.

■ **Je li ulazak u EU bio bolja opcija od one da ostanete izvan Unije?**

- Normalno je da uoči ulaska u Uniju u svakoj zemlji, pa tako i kod vas u Hrvatskoj, raste broj euroskeptika jer ipak ulazite u nepoznato područje. Uvijek postoji strah da ćete izgubiti identitet i zato što su ljudi i pod utjecajem razmišljanja i različitih pozicija političara. Katkad su te političke rasprave daleko od realnosti. Ali, kad pogledate brojke i usporedite ih, a mi već imamo takvo iskustvo i možemo ga podijeliti i s Hrvatskom, vidjet ćete koliko su se stvari promijenile. U trenutku ulaska u Uniju, podrška je bila jedva iznad 50 posto. A sada, i unatoč krizi, više od dvije trećine stanovništva podržava naše članstvo u EU. Dakle, puno više nego u samom trenutku ulaska u članstvo. Tu podršku donijelo je iskustvo članstva u Uniji i to sada, u vrijeme financijske krize. Ljudi su počeli u vlastitom životu osjećati što znači biti dijelom ove integracije.

■ **Hrvatska je uvijek mogla računati na podršku Slovačke kad su u pitanju politički odnosi, ulazak u EU... Zašto?**

- Od početka zagovaramo vaš ulazak u EU. Kad ste počeli s pregovorima, ponudili smo svu pomoć koju smo mogli dati. Vjerujem da ideja europskog povezivanja može biti uspješ-

na samo ako znači da u Europi neće biti nikakvih novih podjela. U članstvu trebamo imati što je više zemalja moguće. Ovo je jedna nova vrsta partnerstva, novi temelj za zajedničko donošenje odluka, pomoć i podrška. Nakon iskustva bivše Jugoslavije mislim da sve države članice s tog područja, a pošto ispune kriterije za EU članstvo, trebaju biti dio EU. Članstvo će donijeti konkretne pozitivne učinke u smislu ekonomske suradnje, trgovine...

■ **Kao što znate, Hrvatska pokušava uhvatiti kraj lipnja za završetak pregovora. Hoće li Hrvatska stići taj datum?**

- Hrvatska je jako puno napravila na tom svom putu prema članstvu. Neki od tih koraka su bili odvažni, nužni i premijerka Jadranka Kosor zaslužuje zbog toga pohvale. Znam, i moja Vlada zna, koliko je ponekad teško i komplicirano pokrenuti neka pitanja, pogurati neke reforme da krenu i provesti one zadatke koje trebamo učiniti. To kod kuće ni-

Solidarnost se treba temeljiti na ovom pravilu: pomoć da, ali pod točno određenim uvjetima

kad nije lako. Naša podrška Hrvatskoj i naša pozivnica Hrvatskoj da se priključi EU upravo označava priznanje za sve reforme koje su učinjene. Vjerujem da je moguće završiti pregovore do kraja lipnja, mi se tome iskreno nadamo i radujemo i mislim da je jako važno i za samu domaću situaciju u Hrvatskoj. Naime, zbog svega, ne bi bilo dobro da pitanje EU bude glavno pitanje na predstojećim parlamentarnim izborima u Hrvatskoj. Puno ste toga učinili, puno je poglavlja zatvoreno i ispregovarano, mislim da ste sada spremni da dovršite što još trebate i postanete EU članicom. A u Slovačkoj uvijek imate prijatelja koji će pomoći koliko god može.

■ **S obzirom na to da i Hrvatsku i Slovačku vode žene kao premijerke, kakav je vaš odnos s hrvatskom premijerkom?**

- Vjerujem da bi se premijerka Jadranka složila sa mnom kad kažem da smo prijateljice. Samo nekoliko minuta bilo je dovoljno da shvatimo da nas dvije imamo vrlo sličnu, ako ne i istu percepciju situacije i gotovo potpuno istu situaciju kod kuće. Počele smo razgovarati o vrlo važnim, globalnim pitanjima koja su bitna i za Hrvatsku i za Slovačku, a završile su tim što znači biti žena u politici...

■ **Financijska kriza otvorila je pitanja i unutar same EU. Prvi put postojala je jasna situacija u kojoj se vidjelo da EU ipak ima "zemlje prve klase" i "zemlje druge klase". Vi ste o tome otvoreno govorili kad je bila riječ o solidarnosti i kad ste odbili podržati zajam Grčkoj. Zašto?**

- Europa je zapravo mala i podijeljena na još puno manjih dijelova koji su svi međusobno različiti. Jedini način kako to može funkcionirati jest tolerancija. Biti tolerantan znači doživljavati multikulturalnost kao bogatstvo, različite jezike doživljavati kao mogućnost obrazovanja i znanja, i konačno, da ne postoji podjela na temelju veličine. Temeljna bi podjela trebala biti na zemlje koje su odgovorne i one koje su neodgovorne. To je također povezano s principom solidarnosti. Ako date novac prosjaku, nećete mu pomoći. On će se samo isto tako ponašati svaki dan i neće mijenjati svoj stil života. Zato se solidarnost treba temeljiti na drugim pravilima; pomoć da, ali pod točno određenim uvjetima. Dobit ćete novac ako promijenite svoju financijsku situaciju, ako smanjite dug, ako provedete reforme i počnete se ponašati odgovorno. Uvijek osjećam solidarnost s građanima drugih zemalja; oni su odgovorni jedino kad glasaju na izborima, u trenutku odluke. Ali građani ne bi trebali biti odgovorni za financijske odluke – to čine političari i oni su za to odgovorni.

■ **Kako su vaše izjave komentirali ostali lideri EU, u trenutku kada ste odbili podržati Grčku? Je li to bilo iznenađenje?**

- O, da, možemo to nazvati iznenađenjem... Ali, želim reći da smo mi zaista na strani grčkih građana. Spremni smo uvijek pomoći, ali ako se to temelji samo na novim zajmovima, to neće imati koristi. Mi to znamo. Netko je to trebao prvi reći i ja sam to učinila.